

Slovenië, een land vol imkertradities

Tekst Rick Lindeman en Henk Verver

Twee leden van de Bijenhoudersvereniging Utrecht e.o., Rick Lindeman en Henk Verver, hebben afgelopen jaar Slovenië bezocht en bij beiden viel het op hoe groot de maatschappelijke betrokkenheid is met het houden van bijen. Beiden hebben verslag gedaan van hun indrukken.

Het museum

Afgelopen juni, 2022 had ik, Rick, het geluk voor mijn werk naar Slovenië te gaan voor een congres. De trein bracht me langs mooie bergen naar Ljubljana. De charmante hoofdstad bracht mij veel, waaronder het bezoek aan diverse honingwinkels. Op de terugweg nam ik een route door de bergen, naar Radovljica, het hart van dit bijenland.

Bijna iedereen in imkerend Nederland kent wel de Carnicabij. Deze naam is afgeleid van Krain, de oude Habsburgse naam voor het noordwesten van Slovenië. Hier wordt al heel lang geïmkerd en vonden in de 18e eeuw veel innovaties in de imkerij plaats.

Het Sloveens bijenmuseum ligt aan een schitterend middeleeuws plein in Radovljica. Hier zie je pas echt hoe rijk de imkertraditie is. Zo kennen wij vooral de Nederlandse spaarkast met losse ramen. In Slovenië is een eigen systeem kasten ontwikkeld, die veel weg heeft van de Amerikaanse Langstrothkasten. Bovendien beschildert men deze kasten al honderden jaren met allerlei (Bijbelse) voorstellingen.

De export van Carnicakoninginnen werd al in de 19e eeuw goed georganiseerd. Hele handelsnetwerken liepen vanuit de uitlopers van de Alpen door heel Europa en verder. Het houden van bijen is in Slovenië nog steeds een belangrijke bezigheid.

Achterbehandelingskasten

Het afgelopen najaar had ik (Henk) een rondreis door Slovenië gepland en op advies van Rick ben ik naar het bijenmuseum geweest. Maar voordat ik daar met mijn camper arriveerde, zag ik al diverse bijenstallen in het land. Ook viel op dat je er veel borden met informatie over bijen tegenkomt en dat langs de weg borden staan die naar

Stal in de Heuvels. Foto Henk Verver

imkerijen verwijzen. Op lokale merken zijn bijenproducten dominant aanwezig.

De kasten in de stallen zijn achterbehandelingskasten en staan op-

naast elkaar (soms 6x6=36 volken) in gesloten huisjes. Sommige staan vast op de grond, maar andere staan op wielen zodat gereisd kan worden, aangekoppeld aan de trekhaak van een

Innovatieve Imkers

In de geschiedenis van de Sloveense bijenhouderij zijn er een aantal giganten. De eerste is Anton Janša. Hij werd geboren rond 1734. Hij kon niet lezen, maar werd toch met zijn broers toegelaten op de schilderacademie in Wenen. Slovenië was destijds onderdeel van het grote Oostenrijk. Zijn broer Lovro werd inderdaad professor in de schilderkunst. Maar Anton ontdekte dat hij meer in bijen geïnteresseerd was. Zijn vader had ook meer dan 100 volken. In 1769 werd hij de eerste door keizerin Maria Theresia benoemde bijenteeltleraar voor alle Oostenrijkse gebieden.

Hij werd bekend door zijn lezingen over bijen en schreef twee beroemde boeken: *Abhandlung vom Schwärmen der Bienen* en *Vollständige Lehre von der Bienenzucht*. Hierin beschrijft hij een kast die je kon stapelen. Toen hij stierf, beval keizerin Maria Theresia dat iedereen zijn boeken moest gebruiken. De Verenigde Naties riepen op verzoek van Slovenië zijn verjaardag, 20 mei, uit tot Internationale Bijendag.

Halverwege de negentiende eeuw kwam het verhandelen van koninginnen in zwang. Ook toen al was de Carnica een geliefde bij. De familie Rothschild was een pionier in het telen van volken voor de verkoop. Mihael Ambrožič heeft daarnaast meer dan 70.000 volken geëxporteerd binnen Europa. Hiervoor ontwierp hij een speciale transportkast. Jan Strgar veranderde de handel in de eerste helft van twintigste eeuw in een wereldwijde handel. Hij werd de grootste exporteur. Hij was de eerste die koninginnen op transport zette. Zijn koningen waren te vinden van Argentinië tot Australië.

Kunstraatmachine. Foto Henk Verver

Achterbehandeling kast. Foto Rick Lindeman

Uitzicht vanuit het Bijenmuseum, Radovljica. Foto Henk Verver

Beschilde kast. Foto Rick Lindeman

sterke(!) auto. Op de voorkant van elke kast zijn prachtig geschilderde panelen gemonteerd. De bijen vlogen nog volop.

Opleidingscentrum

In het museum werd ik verwezen naar een opleidingscentrum gelegen in Lesce, een dorpje in de buurt. Daar werd ik gastvrij onthaald en kreeg ik een privé-rondleiding. Wat opvalt is de trots op en maatschappelijke verwevenheid van de imkerij in Slovenië. Drie klassen per week krijgen onderwijs in de historie van het imkeren in Slovenië en het belang van bijen voor de biodiversiteit. De scholen krijgen voorgedrukte plankjes die de kinderen kunnen inkleuren met verf en aan de lokale imkers kunnen schenken.

Van de huidige imkers imkert 80 tot 90% nog steeds met de traditionele achterbehandelingskasten. Als dienst aan de regionale imkers (er bleken meerdere centra als deze in het land te zijn) had men een kunstraatgietma-

chine in bedrijf. De lokale imkers brachten daar hun omgesmolten was (minimaal 15 kg) naartoe en die werd daar gesteriliseerd (1,5 uur op 120 °C) en in platen gegoten. De Slovenen hanteren een kleinere celmaat voor kunstraat dan dat in Nederland gebruikelijk is.

De Sloveense imker vandaag de dag

Op mijn vraag wat de actuele problemen van de imkerij in Slovenië zijn, werd de discussie met de boeren genoemd: die maaien hun grasland steeds vroeger in het seizoen (hogere opbrengst aan diervoer) waardoor veel dracht verloren ging. Hoe was dat in Nederland?

Toen ik zei dat grasland in Nederland geen dracht meer was, je beter in de stad kon imkeren en er nu een discussie gaande was over de concurrentie tussen honingbijen en solitaire bijen waardoor men het aantal bijenvolken wil reguleren, keek men mij verbijsterd

aan en volgde een heftige discussie in het Sloveens.

Alhoewel het begin september was stond het 'grasland' nog vol bloemen. En als je nauwkeurig keek, kon je het eigenlijk geen grasland noemen, maar zou 'kruidenland' een betere naam zijn. Nederland is hier erg ver vandaan.

Museum

Het Bijenmuseum is gevestigd in het midden van het historische stadje Radovljica. De entree is € 8. Ljubljana ligt op 14 uur reizen per trein van Nederland. ●

Radovljica Municipality Museums,
Linhartov trg 1, Radovljica
T +386 (0)4 532 05 20
E mro@mro.si
www.mro.si